

Tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mẫu giáo phù hợp với bối cảnh địa phương

Vũ Thị Ngọc Minh

Email: minhvtm@vnies.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
04 Trịnh Hoài Đức, Đống Đa, Hà Nội,
Việt Nam

TÓM TẮT: Giáo dục dựa vào bối cảnh là một cách tiếp cận có thể giúp người học học tập một cách có ý nghĩa thông qua sự kết nối giữa bài học với những trải nghiệm của người học gắn với thực tiễn cuộc sống thường ngày của họ - nơi mà các em chủ động áp dụng kiến thức của mình vào bối cảnh thực tế và giải quyết các vấn đề đích thực. Trên thế giới cũng như ở Việt Nam, các nghiên cứu về cách tiếp cận này có xu hướng tập trung nhiều ở cấp học phổ thông vẫn còn thiếu vắng nghiên cứu và các bài viết về cách tiếp cận giáo dục này trong các hoạt động giáo dục ở bậc học mầm non. Dựa trên cơ sở tổng quan tư liệu, bài viết góp phần làm sáng rõ hơn việc tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ em mẫu giáo theo tiếp cận dựa vào bối cảnh địa phương. Từng thành tố trong quá trình tổ chức hoạt động tạo hình được hướng dẫn cách thực hiện theo tiếp cận dựa vào bối cảnh địa phương. Bài viết chỉ ra hướng vận dụng tiếp cận này trong các hoạt động giáo dục khác cho trẻ em lứa tuổi mầm non, qua đó thúc đẩy mạnh mẽ hơn nữa triết lí mà các nhà lãnh đạo và nhà giáo dục trên toàn thế giới tin tưởng, đó là giáo dục cần dựa vào cuộc sống, giáo dục vì cuộc sống.

TỪ KHÓA: Bối cảnh địa phương, hoạt động tạo hình, mẫu giáo.

→ Nhận bài 17/01/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 28/02/2022 → Duyệt đăng 15/7/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210710>

1. Đặt vấn đề

Việt Nam có sự phân hóa về vùng miền khá rõ ràng. Ngay trong từng vùng miền đó cũng có sự khác biệt ở mỗi địa phương, nhà trường, lớp học về điều kiện tự nhiên, xã hội, văn hoá... Mỗi nơi có những điểm mạnh và điểm yếu riêng. Giáo dục và văn hóa có liên quan mật thiết với nhau. Giáo dục suy cho cùng là giúp cho người học thích ứng tốt với cuộc sống.

Việc tổ chức hoạt động giáo dục phù hợp với bối cảnh địa phương được nhiều nghiên cứu đề cập đặc biệt ở các cấp học phổ thông, trong đó tập trung chủ yếu vào khai thác nội dung giáo dục địa phương trong chương trình giáo dục hoặc sử dụng cách tiếp cận văn hóa xã hội biện chứng để xem xét việc dạy và học. Mặc dù một số nghiên cứu đã cho thấy giáo dục dựa vào bối cảnh tạo ra “kết nối văn hóa và cộng đồng, có ảnh hưởng trực tiếp đến hạnh phúc của các cá nhân trong hệ sinh thái trường học và các hệ sinh thái lớn hơn mà họ sống và làm việc” [1] nhưng vẫn còn khoảng trống trong vấn đề coi bối cảnh địa phương vừa là nội dung giáo dục, đồng thời như là một cách tiếp cận để giáo dục trẻ em ở lứa tuổi mầm non, đặc biệt là trong hoạt động tạo hình – một hoạt động nghệ thuật mà trẻ mầm non rất yêu thích.

Tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương tạo ra ưu thế trong việc cho phép giáo viên khai thác các đặc điểm, tận dụng tối đa các ưu thế (từ tự nhiên, xã hội, văn hóa, nguồn lực...) ngay tại trường,

lớp, địa phương vào quá trình tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ, phù hợp với khả năng của trẻ, từ đó không chỉ nâng cao chất lượng của hoạt động giáo dục phát triển thẩm mỹ mà các giá trị của địa phương cũng được bảo tồn, gìn giữ và tôn vinh. Điều này phù hợp với triết lí: “Giáo dục không chỉ là chuẩn bị cho cuộc sống mà giáo dục chính là cuộc sống”.

Bài viết đã tiếp nối và làm rõ hơn vấn đề mà các nhà giáo dục tin tưởng, đó là dạy học dựa trên bối cảnh địa phương. Dựa trên hồi cứu và tổng quan các kết quả nghiên cứu, bài báo này sẽ đề xuất ý tưởng thiết thực về cách tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương dựa trên các thành tố cơ bản của quá trình giáo dục, từ đó làm phong phú thêm kinh nghiệm cho giáo viên mầm non để tổ chức hiệu quả hoạt động tạo hình cho trẻ ở trường mầm non hiện nay.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Sử dụng phương pháp nghiên cứu lí luận: hồi cứu, phân tích, tổng hợp, khái quát hóa các bài nghiên cứu, bài báo, bài viết, tài liệu có liên quan

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Khái quát về tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương

Bối cảnh địa phương, là tổng hợp của tất cả những

gì tồn tại trong một hệ thống ở một giai đoạn nhất định. Nó bao gồm cả các giá trị vật chất (sự vật, hiện tượng) và phi vật chất (các giá trị văn hoá, tinh thần, xã hội). Stokrocki (2004) đề xuất một khuôn khổ 4 yếu tố khi xem xét bối cảnh trong giáo dục nghệ thuật, bao gồm bối cảnh trường học, bối cảnh cộng đồng, bối cảnh liên văn hóa và bối cảnh công nghệ. Trong hai thập kỉ qua, việc tiếp tục có các nghiên cứu liên quan đến giáo dục nghệ thuật cho trẻ em theo tiếp cận đa văn hoá và sử dụng bối cảnh địa phương như một lăng kính để thiết kế các chương trình giảng dạy được nhiều quốc gia thực hiện (đặc biệt là Úc, Trung Quốc và Singapore) đã cho thấy ý nghĩa cần thiết của vấn đề này.

Giáo dục phù hợp với bối cảnh được hiểu là việc sử dụng bối cảnh để triển khai các hoạt động giáo dục nhằm giúp người học đạt được các mục tiêu về kiến thức, kĩ năng, thái độ, qua đó hình thành, phát triển ở người học những năng lực cần thiết, đồng thời, “đề bảo tồn di sản của văn hóa truyền thống” [2]. Gốc rễ của quan điểm giáo dục dựa vào bối cảnh được tìm thấy trong các tài liệu về giáo dục kiến tạo xã hội với những nhà tiên phong là John Dewey và Lev Vygotsky. Lí thuyết kiến tạo xã hội đặt vai trò của chủ thể nhận thức lên vị trí hàng đầu của quá trình nhận thức và coi trọng môi trường, bối cảnh mà hoạt động nhận thức diễn ra.

Tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương, là quá trình giáo dục mà nhà giáo viên mầm non xác định mục tiêu của hoạt động tạo hình, lựa chọn nội dung, cách thức tổ chức và sử dụng các phương tiện cho hoạt động dựa trên các điều kiện sẵn có tại địa phương; những trải nghiệm trẻ đã biết và có thể tìm hiểu, khám phá; khơi dậy các giá trị văn hóa và giá trị tinh thần tốt đẹp tại địa phương trong quá trình tổ chức hoạt động... nhằm đạt được mục tiêu đề ra.

Như vậy, để tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương, giáo viên cần khai thác các đặc điểm, tận dụng tối đa các ưu thế (từ tự nhiên, xã hội, văn hóa, nguồn lực...) ngay tại trường, lớp, địa phương vào quá trình tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ, phù hợp với khả năng của trẻ, từ đó không chỉ nâng cao chất lượng của hoạt động tạo hình mà các giá trị của địa phương cũng được bảo tồn, gìn giữ và tôn vinh.

2.2.2. Biểu hiện/yêu cầu của tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương

Một số biểu hiện của tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương [2], [3]:

- Mục tiêu của hoạt động tạo hình có sự đề cập (một cách phù hợp với hoạt động cụ thể) đến bảo tồn các giá trị truyền thống của địa phương.

- Có sự cụ thể hóa nội dung các hoạt động tạo hình trong chương trình giáo dục mầm non hiện hành thành nội dung phù hợp và sát với đặc điểm văn hóa, bối cảnh của địa phương, trường, lớp và đối tượng trẻ; chứa đựng

tính giáo dục về giá trị, bản sắc, văn hóa cộng đồng địa phương nơi trẻ sinh sống; thể hiện tính đa văn hóa, tính dân tộc, tính vùng miền. Một số nội dung tạo hình thể hiện đặc trưng tự nhiên, văn hóa của mỗi vùng, miền, địa phương; thể hiện rõ mối liên hệ với cuộc sống thực của trẻ như môi trường tự nhiên (động thực, vật), cuộc sống sinh hoạt, lao động (gia đình, nghề nghiệp, phương tiện giao thông, lễ hội ở địa phương, trang phục...).

- Đa dạng các hình thức tổ chức hoạt động tạo hình phù hợp với nội dung và mục đích của hoạt động với đặc điểm của địa phương, điều kiện tổ chức hoạt động tại trường, lớp cụ thể và hứng thú của trẻ (trong lớp, ngoài lớp, tổ chức dưới dạng triển lãm, trại sáng tác/trại sáng tạo, trang trí trên chai, lọ, bình, đĩa, cốc).

- Sử dụng đa dạng, linh hoạt và phối hợp các phương pháp tổ chức hoạt động tạo hình sao cho phù hợp với “cách học” đa dạng của trẻ trong lớp. Mọi trẻ trong lớp đều có thể tham gia được vào hoạt động tạo hình một cách phù hợp và hứng thú, đạt được mục tiêu của hoạt động.

- Đồ dùng, đồ chơi, nguyên liệu, thiết bị dạy học phục vụ cho hoạt động tạo hình được khai thác và tận dụng từ nguồn sẵn có tại địa phương, đặc biệt là nguyên liệu có trong thiên nhiên, gắn với đời sống sinh hoạt hằng ngày của trẻ và nguyên liệu tái sử dụng, đa dạng. Các nguyên liệu dễ tìm kiếm, tiết kiệm chi phí; thể hiện đặc trưng văn hoá, xã hội của địa phương. Giáo viên khuyến khích trẻ sử dụng sáng tạo các nguyên liệu và các kĩ năng tạo hình như là một cách để thể hiện bản thân trẻ.

- Trưng bày và thể hiện sự tôn trọng đối với sản phẩm nghệ thuật từ các nền văn hóa và nghệ thuật truyền thống khác nhau (tác phẩm thủ công, điêu khắc, sản phẩm truyền thống, các hoạ tiết truyền thống trên trang phục, vật phẩm...), trong đó chú trọng đến các sản phẩm nghệ thuật thể hiện văn hóa đặc trưng của địa phương.

- Sử dụng tối ưu các sản phẩm tạo hình của trẻ và nguyên liệu tại địa phương trong trang trí lớp cũng như biến nó thành học liệu mở cho các hoạt động tạo hình tiếp theo của trẻ.

- Bầu không khí trong quá trình hoạt động gắn gũi với mọi trẻ, trong đó việc trẻ thể hiện đặc điểm cá nhân và sự sáng tạo bằng các cách thức khác nhau được khuyến khích, chấp nhận và tôn trọng. các phẩm chất thẩm mỹ mang dấu ấn cá nhân của trẻ (như vẻ đẹp, sự thích thú, tự do biểu đạt và cảm xúc thẩm mỹ...) được đề cao.

- Khuyến khích sự tham gia của nghệ nhân, người dân địa phương và huy động nguồn lực từ chính cộng đồng trong quá trình tổ chức hoạt động tạo hình cùng trẻ.

- Trẻ cảm thấy thoải mái, vui vẻ, hứng thú với các hoạt động tạo hình, nhất là các hoạt động liên quan đến văn hóa truyền thống tại địa phương. Trẻ “học” mà như đang được “chơi” và thoải sức sáng tạo với ý tưởng của mình mà không sợ bị “sai” hay trách phạt; được tự do

thể hiện hiểu biết, sở thích, hứng thú, ý tưởng và sự sáng tạo của bản thân bằng nhiều cách khác nhau. Tất cả trẻ được hướng dẫn sử dụng một cách an toàn, phù hợp và sáng tạo các nguyên liệu sẵn có ở địa phương trong hoạt động tạo hình và hoạt động nghệ thuật khác.

2.2.3. Tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mẫu giáo phù hợp với bối cảnh địa phương

a. Tổ chức môi trường

Môi trường vật chất

- Môi trường trong lớp học

Các hình ảnh cần thể hiện nổi bật nét đặc trưng về văn hoá, truyền thống và bản sắc địa phương. Môi trường trong lớp đảm bảo tính thẩm mỹ, màu sắc trang nhã, hài hoà và sáng sủa. Nên sử dụng các màu trung tính (như be, vàng chanh, xanh nhạt, trắng...) cho các bức tường. Tận dụng tối đa nguồn ánh sáng cùng như màu sắc tự nhiên qua các ô cửa. Hạn chế việc sử dụng quá nhiều hình ảnh, nhiều màu sắc gây rối mắt.

Không gian/khu vực diễn ra hoạt động tạo hình:

Trong khu vực này, giáo viên cùng trẻ lựa chọn và treo tranh/ảnh chân dung một số nghệ nhân dân gian, nghệ sĩ/hoạ sĩ của địa phương; sản phẩm của các làng nghề truyền thống (Ví dụ: tranh ảnh về đất nước, phong cảnh, lễ hội, con người... của các vùng miền, địa phương). Trên các mảng tường hoặc mặt sau của giá, tủ, kệ, giáo viên lựa chọn treo bức tranh nghệ thuật hoặc hình ảnh về các hoạt động phản ánh đời sống tín ngưỡng, tôn giáo, kiến trúc, hoạt động nghệ thuật truyền thống của địa phương (Ví dụ: Các nhóm lớp ở khu vực miền núi phía Bắc có thể treo tranh ảnh về lễ hội Gầu Tào; lễ hội Hoa Ban, lễ cầu mưa, cầu mùa, lễ hội Lồng Tồng của người Tày, nhà sàn của các dân tộc vùng núi phía Bắc. Ở khu vực Tây Nguyên, có thể trưng bày các hình ảnh về nhà Rông của người Ba Na, các tượng, sản phẩm điêu khắc, sản phẩm thủ công mỹ nghệ mang tính đặc trưng của địa phương.

Nguyên vật liệu, đồ dùng, học liệu phục vụ cho tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non cần được khai thác dựa vào ưu thế của địa phương. Tận dụng các nguyên liệu sẵn có ở địa phương, đặc biệt là nguyên liệu có trong thiên nhiên, gắn gũi với đời sống sinh hoạt hằng ngày của trẻ (lá cây, cành cây, sỏi, đá, hạt của các loài cây, củ trong thiên nhiên, ống tre, nứa, ống bơ, rom rạ, vỏ ốc hến...), qua đó góp phần bảo vệ môi trường tự nhiên và mở mang hiểu biết của trẻ về cuộc sống xung quanh chúng; giúp trẻ nhận ra được mối liên hệ gắn bó giữa con người với thiên nhiên. Ví dụ, ở Bến Tre, khai thác các nguyên liệu từ dừa: vẽ tranh trên gáo dừa, làm đồ chơi từ vỏ dừa, lá dừa để đan, tết, một túm sơ dừa cũng có thể trở thành bút vẽ màu nước sáng tạo... Với các tỉnh miền biển thì khai thác các loại vỏ ốc, hến, ngao (vẽ trang trí trên vỏ ốc, xếp hình từ vỏ ngao, hến; Tương tự như vậy, các tỉnh

vùng Đồng bằng Sông Cửu Long, miền núi phía Bắc, Tây Nguyên... khai thác các nguyên liệu đặc thù ở địa phương mình trong trang trí lớp và biến thành học liệu cho trẻ sử dụng vào hoạt động tạo hình một cách sáng tạo. Các nguyên liệu được sắp xếp mang tính mở, sao cho trẻ dễ dàng tiếp cận, sử dụng; không giới hạn hoặc ngăn cản các hoạt động theo trí tưởng tượng sáng tạo của trẻ.

- Môi trường ngoài lớp học

Bài trí ngay từ cổng trường, cửa lớp, lối đi và cảnh quan nói chung không cần quá cầu kì và tốn kém nhưng phải an toàn, sạch, đẹp; thể hiện được sự thân thiện, gần gũi với trẻ và mang dấu ấn văn hóa của địa phương; tạo cho trẻ cảm giác gần gũi, thân thuộc với đời sống của trẻ; khiến trẻ cảm thấy được chào đón và nơi này thuộc về trẻ.

Khu vực văn hoá địa phương có thể trưng bày tranh ảnh, trang phục, dụng cụ âm nhạc, những sản phẩm, đồ dùng, dụng cụ lao động sản xuất mô phỏng đặc trưng đời sống, văn hoá ở địa phương để trẻ được vui chơi, tái hiện lại cuộc sống hàng ngày của mình. Trong các ngày lễ, ngày hội, đặc biệt là những lễ hội truyền thống của địa phương, cần trang trí hình ảnh, màu sắc nổi bật theo chủ đề lễ hội nhằm lôi cuốn sự chú ý, khơi gợi ở trẻ những xúc cảm tích cực và qua đó hiểu về văn hóa của địa phương mình.

Môi trường tâm lí

Tạo nên bầu không khí thân thiện, ấm áp với trẻ. Mỗi cử chỉ, hành vi, cách ứng xử của cô cần thể hiện tình yêu thương, gần gũi, mẫu mực. Đặc biệt với trẻ nhà trẻ dưới 3 tuổi còn non nớt, các ứng xử của giáo viên cần ấm áp hơn, kiểu như “mẹ con”.

Áp dụng linh hoạt, không quá khiên cưỡng các nội dung thể hiện bản sắc văn hóa của địa phương trong các hoạt động tạo hình của trẻ

Đối xử bình đẳng với trẻ trai cũng như trẻ gái, trẻ thuộc các dân tộc thiểu số, xuất thân khác nhau; tôn trọng sự khác biệt và chấp nhận đặc điểm khác nhau ở từng cá nhân trẻ, tạo cơ hội cho trẻ bộc lộ những suy nghĩ và cảm xúc của mình.

Lắng nghe, chia sẻ, động viên, khen ngợi, cổ vũ, khích lệ trẻ. Kiên nhẫn, biết chờ đợi và dành thời gian cho trẻ, tránh thúc ép khi trẻ tham gia hoạt động tạo hình.

Khuyến khích trẻ kịp thời khi trẻ có sự sáng tạo trong quá trình tham gia hoạt động tạo hình sáng tạo với việc sử dụng các nguyên liệu, thể hiện các hoạt động mang màu sắc văn hóa của địa phương. Khơi gợi niềm yêu thích và tự hào về truyền thống và giá trị văn hóa nghệ thuật của địa phương/dân tộc mình.

Khuyến khích mối quan hệ thân thiện giữa trẻ với nhau, khuyến khích trẻ chơi theo nhóm (không phân biệt về giới tính, thành phần dân tộc, hoàn cảnh gia đình, đặc điểm cá nhân...).

Thu hút sự tham gia tích cực của trẻ, cha mẹ trẻ và

cộng đồng vào quá trình xây dựng, chuẩn bị và hướng dẫn hoạt động tạo hình cho trẻ.

b. Hướng dẫn hoạt động tạo hình trên hình thức “Học”

- Xác định mục tiêu của hoạt động tạo hình

Khi xác định mục tiêu giáo dục của hoạt động tạo hình (ở tất cả các dạng thức: tạo hình theo mẫu, theo đề tài, theo ý thích), giáo viên cần chú ý *bổ sung mục tiêu về giáo dục truyền thống văn hóa địa phương* cho trẻ với mức độ phù hợp với bài tạo hình cụ thể và với độ tuổi của trẻ.

Giáo viên *điều chỉnh mục tiêu, nội dung của hoạt động tạo hình* cho phù hợp với đặc điểm, mức độ nhận thức và kỹ năng của trẻ ở lớp mình, địa phương mình. Với trẻ mẫu giáo, các mục tiêu nhấn mạnh vào việc trẻ được hình thành và phát triển ở trẻ khả năng cảm nhận vẻ đẹp trong thiên nhiên, cuộc sống gần gũi xung quanh trẻ và trong tác phẩm nghệ thuật gắn với đời sống tại địa phương của trẻ; khuyến khích trẻ thể hiện cảm xúc và sự sáng tạo trong hoạt động tạo hình; trẻ yêu thích cái đẹp trong nghệ thuật truyền thống và trong chính cuộc sống hằng ngày ở địa phương của trẻ.

Lựa chọn nội dung các hoạt động tạo hình

Rà soát và cụ thể hóa nội dung các hoạt động tạo hình trong chương trình giáo dục mầm non hiện hành thành các bài cụ thể, phù hợp và sát với bối cảnh của địa phương, trường, lớp và đối tượng trẻ ở lớp mình, thể hiện rõ tính phù hợp với cuộc sống thực của trẻ.

Có thể mở rộng, bổ sung thêm các hoạt động tạo hình phù hợp với bối cảnh địa phương, làm nổi bật tính địa phương được phản ánh trong các “bài” của trẻ.

Nội dung hoạt động tạo hình cần khai thác các yếu tố văn hóa truyền thống của địa phương, văn hóa bản địa để đưa vào trong các sản phẩm tạo hình (Ví dụ, vẽ về các lễ hội theo vùng miền, địa phương như lễ hội đua thuyền, lễ hội Đền Hai Bà Trưng ở Hà Nội, lễ hội đầu xuân ở vùng miền núi phía Bắc, lễ hội Hoa sen ở Đồng Tháp...)

Căn cứ vào từng “bài” cụ thể, giáo viên xem xét nội dung nào, bài nào phù hợp để khai thác yếu tố địa phương, khai thác ở mức độ nào? (nội dung, nguyên liệu, hay cách thức thực hiện?) sao cho hoạt động tạo hình trở nên gần gũi với cuộc sống của trẻ, giúp trẻ thể hiện lại ấn tượng, hiểu biết cũng như cảm xúc của bản thân đối với đời sống, văn hóa, nét đẹp của sự vật hiện tượng của cuộc sống xung quanh trẻ.

Ở một số địa phương có trẻ mầm non học trong bối cảnh đa văn hóa, đa dân tộc, nhiều trẻ thuộc các dân tộc khác nhau cùng học trong một nhóm/lớp (vùng miền núi phía Bắc, Tây Nguyên, Đồng bằng Sông Cửu Long...), giáo viên cần dựa vào đặc điểm của trẻ và mức độ nội dung, mục tiêu, yêu cầu của mỗi hoạt động tạo hình cụ thể để thể hiện tính phù hợp với bối cảnh

địa phương trong mục tiêu và nội dung của hoạt động.

Thiết kế các hình thức tổ chức hoạt động tạo hình có tính đến sự đa dạng về không gian tổ chức, thành phần tham gia (có sự tham gia của cha mẹ trẻ, các tổ chức cộng đồng, trẻ ở các độ tuổi với nhau...). Hình thức tổ chức hoạt động tạo hình đa dạng, có thể mời các ông bà, nghệ nhân, người dân sống lâu đời tại địa bàn, thôn/bản đến để hướng dẫn và cùng tham gia với trẻ.

Chuẩn bị nguyên liệu, vật mẫu cho trẻ trong hoạt động tạo hình

Giáo viên suy ngẫm với mục tiêu và nội dung hoạt động tạo hình như vậy, tại địa phương mình có các thể mạnh nào có thể được khai thác để sử dụng trong hoạt động tạo hình. Thể mạnh này có thể là từ tận dụng nguyên liệu đặc trưng và sẵn có tại địa phương, hoặc nguồn lực con người - người dân trên địa bàn chính là những nghệ nhân dân gian hoặc hiểu biết về hoạt động tạo hình mà trẻ sẽ tham gia. Phần chuẩn bị nguyên liệu cần đa dạng (để hỗ trợ cho các ý tưởng tạo hình khác nhau của trẻ) trên cơ sở tận dụng và khai thác tối đa tính năng sử dụng của các nguyên liệu sẵn có tại địa phương hoặc mang đặc trưng văn hóa địa phương. Các nguyên liệu này được gia công đảm bảo tính an toàn và phù hợp với trẻ khi sử dụng.

Các tranh ảnh, đồ vật, đồ dùng (như váy, áo, khăn, bình, lọ...) truyền thống của các dân tộc thiểu số mang vẻ đẹp đặc trưng của văn hóa địa phương có thể được sử dụng như là vật mẫu cho trẻ quan sát trong các hoạt động tạo hình, thậm chí trở thành chủ đề để khai thác ý tưởng tạo hình sáng tạo của trẻ.

Tổ chức thực hiện

Một hoạt động tạo hình được tổ chức theo cách tiếp cận dựa vào bối cảnh địa phương thường được bắt đầu với một tình huống hay trò chơi, bài hát, câu thơ, lời dẫn dắt hấp dẫn, gắn với đời sống thường ngày của trẻ, có chứa đựng yếu tố mới lạ đủ để gợi mở và phát triển các hoạt động tìm kiếm, khám phá của trẻ. Nó thúc đẩy nhu cầu “học” ở trẻ và dẫn dắt trẻ đến với các hoạt động trải nghiệm dưới hình thức “chơi”, nhờ đó mục tiêu của bài học được giải quyết.

Trong cách tiếp cận dạy học dựa trên bối cảnh, vai trò của giáo viên “không chỉ là người có thể tạo ra được các bối cảnh học tập thú vị, phù hợp với học sinh của mình” [4] mà còn là người tổ chức, gợi mở. Giáo viên đặt ra các câu hỏi một cách phù hợp với năng lực của mỗi trẻ để giúp trẻ có thể huy động vốn kinh nghiệm của mình, liên kết những gì trẻ đã biết với cái mà trẻ chưa biết, gắn kết kinh nghiệm cá nhân của trẻ với hiểu biết chung cần trang bị cho trẻ thông qua nội dung của bài học. Mỗi trải nghiệm cá nhân được coi là điểm tựa cho quá trình tiếp thu kiến thức, kỹ năng tạo hình mới gắn với bối cảnh cụ thể.

Vì vậy, trong quá trình trẻ tham gia hoạt động tạo

hình, giáo viên mầm non tạo ra các tương tác phù hợp với năng lực và mức độ nhận thức của trẻ, hỗ trợ tối đa cho trẻ thực hiện ý tưởng tạo hình của mình. Ví dụ: Có những trẻ chỉ nghe giáo viên hướng dẫn bằng lời, quan sát giáo viên làm một lần là đã có thể thực hiện được nhiệm vụ tạo hình. Nhưng có những trẻ cần chỉ dẫn bằng cả lời nói, hành động mẫu, thậm chí giáo viên phải thực hiện thao tác cùng với trẻ... Tùy vào kết quả thực hiện hoạt động tạo hình ở trẻ mà giáo viên có sự điều chỉnh yêu cầu hoặc đưa ra sự hỗ trợ phù hợp. Giáo viên luôn có các hình thức khác nhau để ghi nhận và khuyến khích sự tiến bộ so với bản thân trẻ để trẻ luôn cảm thấy được tin tưởng và khích lệ.

2.2.4. Hoạt động tạo hình ở mọi lúc mọi nơi

Các địa phương, vùng miền khác nhau có thể lựa chọn hoạt động phù hợp để cho trẻ thực hiện:

- *Đón/trả trẻ, hoạt động chiều*: Thời điểm này là cơ hội củng cố những kỹ năng tạo hình mà trẻ đã biết/đã được học và tập các kỹ năng mới. Giáo viên cho trẻ tham gia vào hoạt động tạo hình theo cá nhân hoặc nhóm.

- *Chơi*: Giáo viên khuyến khích trẻ tham gia vào các hoạt động thoải mái, sáng tạo trong việc sử dụng kỹ năng, nguyên liệu và cách thức tạo hình sao cho phù hợp với hứng thú, khả năng của trẻ và phù hợp với thực tế ở địa phương:

+ Vẽ (bằng các nguyên liệu, dụng cụ, kỹ thuật khác nhau, bao gồm cả các dụng cụ tự tạo) trên giấy và các chất liệu khác, trên nền sân chơi. Vẽ trên sỏi/đá, vỏ của các loài động vật ở biển...).

+ Xếp hình từ lá cây, hạt gạo, vỏ ốc, sò, hến; tận dụng các nguyên liệu trong thiên nhiên, sẵn có ở địa phương.

+ Đan tết bằng rơm, sợi dây, len, vải.

+ Cắt, xé lá cây, giấy và tạo thành các hình thù mà trẻ thích.

+ Nặn bằng đất nặn hoặc đất sét có trong tự nhiên; tự nhào đất nặn.

+ Làm đồ chơi, tranh từ lá cây, vẽ tranh, vẽ hình lên đá, sỏi... và chơi với chúng.

+ Thu lượm các nguyên liệu trong thiên nhiên (sỏi, viên đá nhỏ, vỏ hến...) và nghĩ ra các trò chơi, các hoạt động tạo hình sáng tạo với chúng theo cách mà trẻ thích.

- *Hoạt động tạo hình trong ngày hội, lễ*: Giáo viên cùng trẻ làm các đồ chơi, sản phẩm trang trí phục vụ cho buổi lễ (cờ, hoa, đèn lồng, mũ, dây trang trí...). Các hình ảnh trang trí gắn gũi, gắn với địa phương của trẻ.

- Vào các thời điểm phù hợp (ngày nghỉ hoặc theo mùa vụ, theo thời tiết tại địa phương), giáo viên khuyến khích trẻ và cha mẹ trẻ cùng thu gom các nguyên liệu sẵn có tại địa phương, mang đến lớp và cùng nhau nghĩ ra các ý tưởng tạo hình với các nguyên liệu đó.

Phối hợp với gia đình và cộng đồng trong tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non phù hợp với thực

tiền địa phương

Chăm sóc, giáo dục trẻ mầm non nói chung cũng như tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non giáo dục phù hợp với bối cảnh địa phương luôn luôn đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ giữa cơ sở giáo dục mầm non với gia đình và cộng đồng. Để huy động tối ưu nguồn lực từ phía gia đình của trẻ trong hoạt động này, giáo viên phối hợp với cha mẹ trẻ theo một số nội dung cơ bản như sau:

- Thông tin đến cha mẹ của trẻ nội dung và kỹ năng tạo hình mà trẻ được “học” ở trường và những hoạt động mà cha mẹ có thể luyện tập, củng cố thêm cho trẻ khi ở nhà.

- Khuyến khích cha mẹ trẻ tham gia vào các hoạt động tạo hình cho trẻ ở trường/lớp theo khả năng của từng cha mẹ (như thu gom, chuẩn bị các nguyên liệu, sản phẩm vật mẫu). Những cha mẹ là nghệ nhân hoặc người có am hiểu về hoạt động nghệ thuật của địa phương có thể đến lớp để nói chuyện với trẻ, dạy trẻ làm sản phẩm thủ công mỹ nghệ, đồ chơi dân gian phù hợp với lứa tuổi của trẻ.

- Cha mẹ tham gia sưu tầm các tranh ảnh về con người, phong cảnh, đồ vật, dụng cụ, lễ hội truyền thống, trang phục... của cộng đồng người đang cùng sinh sống trên địa bàn để trẻ được mở mang hiểu biết không chỉ về văn hóa địa phương, văn hóa của dân tộc mình mà còn của dân tộc khác.

- Huy động và khuyến khích sự hỗ trợ cùng tham gia của cha mẹ trẻ khi tổ chức các hoạt động trải nghiệm bồi dưỡng cảm xúc thẩm mỹ bên ngoài trường (thăm quan bảo tàng, tượng đài, cảnh đẹp của quê hương, lễ hội truyền thống của các dân tộc...) và khi tổ chức các ngày hội tạo hình, triển lãm nghệ thuật của trường/khối/lớp.

3. Kết luận

Sự phát triển của trẻ em “không thể tách rời với hoàn cảnh xã hội” [5]. Các tương tác xã hội dẫn đến việc từng bước thay đổi liên tục trong suy nghĩ và hành vi của trẻ và việc này có thể khác nhau rất nhiều giữa những nền văn hóa. Điều đó cho thấy, để việc “học” trở nên hiệu quả với trẻ em, chúng cần được đặt trong bối cảnh của trẻ. Bằng phương pháp tổng thuật, bài báo đề xuất cách thức tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non dựa trên bối cảnh địa phương. Chúng được thể hiện trong các giai đoạn của quá trình tổ chức hoạt động tạo hình, bao gồm: xác định mục tiêu của hoạt động, lựa chọn nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức, chuẩn bị môi trường và quá trình tổ chức hoạt động tạo hình. Vận dụng cách thức này vào các hoạt động giáo dục khác cho trẻ ở trường mầm non có thể dẫn đến thay đổi tích cực về nhận thức và kỹ năng của giáo viên mầm non trong việc tận dụng bối cảnh sẵn có để biến thành “lớp học” gắn với cuộc sống của trẻ.

Tài liệu tham khảo

- [1] Noelle W. Arnold, (2020), *Place-Based Educational Leadership*, Oxford Research Encyclopedia of Education.
- [2] Amy Hamilton, Yan Jin & Susan Krieg, (2019), *Early childhood arts curriculum: a cross-cultural study*, Journal of Curriculum Studies, DOI: 10.1080/00220272.2019.1575984.
- [3] Vũ Thị Ngọc Minh – Nguyễn Thị Trang, (2021), *Tổ chức hoạt động phát triển thẩm mỹ cho trẻ mầm non đảm bảo yêu cầu bình đẳng giới và phù hợp thực tiễn địa phương* - Chuyên đề được thực hiện với sự phối hợp và hỗ trợ của Trung ương Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, Tổ chức Plan International và Chính phủ Bỉ.
- [4] Ngô Vũ Thu Hằng, (2016), *Giáo dục dựa vào bối cảnh: Một cách tiếp cận giáo dục tiên tiến*, Tạp chí Khoa học, Nghiên cứu Giáo dục, Đại học Quốc gia Hà Nội, tập 32, số 3, tr.11-17.
- [5] Garhart M., (2016), *Các lý thuyết về trẻ em của Dewey, Montessori, Erikson, J.Piaget và L.X.Vigotxki*, NXB Lao động, Công ty sách Thái Hà, Hà Nội.
- [6] Chris Whetton, (2020), *Measuring the Quality of Education*, Chapter “Context-based Measures for the Quality of Education Examples from England”.
- [7] Věra Patočková et al, (2021), *Participation in organized leisure among Czech children: sociocultural and ecological contexts and outcomes*, Taylor & Francis.
- [8] Sukanya Sutaphan and Chokchai Yuenyong, (2019), *STEM Education Teaching approach: Inquiry from the Context Based*, International Annual Meeting on STEM Education (I AM STEM) 2018, IOP Conf.
-

ORGANIZING VISUAL ART ACTIVITIES FOR PRESCHOOL CHILDREN BASED ON THE LOCAL CONTEXT

Vũ Thị Ngọc Minh

Email: minhvtn@vnies.edu.vn
The Vietnam National Institute of Educational Sciences
04 Trinh Hoai Duc, Dong Da, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Context-based education is an approach that enables students to make learning meaningfully through connecting lessons to students' daily life where they can apply their acquired knowledge to real-life contexts and solve real problems. All over the world and in Vietnam, the research on this educational approach tends to focus more at high school level, but there is a lack of studies and papers on educational activities at the preschool level. Based on the literature review, the article aims to contribute to clarifying the organization of visual arts activities for preschool children according to the local context-based approach. Each step in the process of organizing the visual art activities has been presented on how to perform based on the local context approach. The article also shows how to apply this approach in other educational activities for preschool children, thereby further promoting the philosophy of “education should be based on life, and education is for life” which is believed by leaders and educators around the world.*

KEYWORDS: Local context, visual art activities, preschool.